1

Punctul de control

Americanul îi întinse încă o ceaşcă de cafea lui Leamas şi spuse:

– De ce nu vă duceţi înapoi să vă culcaţi? Vă dăm noi un telefon dacă apare.

Leamas nu răspunse nimic, ci doar scruta strada pustie pe fereastra punctului de control.

– Nu puteţi să aşteptaţi la nesfârşit, domnule. Poate o să vină altă dată. Putem cere ca poliţia germană să ia legătura cu Agenţia: puteţi să vă întoarceţi aici în douăzeci de minute.

– Nu, replică Leamas, e aproape întuneric.

– Dar nu puteţi să aşteptaţi la nesfârşit; a întârziat nouă ore faţă de momentul stabilit.

– Dacă vrei să pleci, pleacă! Ai fost foarte bun, adăugă Leamas. O să-i spun lui Kramer că ai fost al naibii de bun.

– Dar cât o să mai aşteptaţi?

– Până vine.

Leamas se îndreptă spre fereastra de observaţie şi rămase în picioare între cei doi poliţişti nemişcaţi. Binoclurile lor erau aţintite asupra punctului de control din partea estică.

– Aşteaptă să se facă întuneric, murmură Leamas, ştiu sigur.

– Dimineaţă aţi spus că o să vină cu muncitorii.

Leamas se întoarse spre el.

– Agenţii nu sunt avioane. Nu au orare. E deconspirat, e fugar, e înspăimântat. Acum, în momentul ăsta, Mundt e pe

urmele lui. Nu are decât o singură şansă. Să-l lăsăm să-şi aleagă singur momentul.

Bărbatul mai tânăr ezită, voia să plece şi nu găsea prilejul.

Sună o sonerie în interiorul gheretei. Aşteptară, brusc în alertă. Un poliţist spuse în germană:

– Opel Rekord negru, cu numere de înregistrare din vest.

– Nu vede aşa departe în lumina amurgului, face doar presupuneri, şopti americanul, adăugând: Cum de-a ştiut Mundt?

– Taci, îi porunci Leamas de la fereastră.

Unul dintre poliţişti ieşi din gheretă şi se duse spre amplasamentul din saci cu nisip, la doar câţiva paşi de linia albă de demarcaţie care tăia strada precum linia de fund a unui teren de tenis. Celălalt aşteptă până când tovarăşul lui se ghemui în spatele telescopului din amplasament, apoi lăsă binoclul, luă cascheta neagră din cuierul de lângă uşă şi şi-o aşeză cu grijă pe cap. Undeva, la înălţime, deasupra punctului de control, lumina reflectoarelor se trezi la viaţă, proiectând fascicule de lumină ca la teatru pe drumul care se întindea în faţa lor.

Poliţistul îşi începu comentariul. Leamas îl ştia pe dinafară.

– Maşina opreşte la primul control. Doar un singur ocupant, femeie. Escortată la ghereta Poliţiei pentru controlul documentelor.

Aşteptară în tăcere.

– Ce spune? întrebă americanul.

Leamas nu răspunse. Luă un binoclu şi scrută punctul de control est-german.

– Controlul documentelor încheiat. Urmează al doilea control.

– Domnule Leamas, ăsta e omul dumneavoastră? insistă americanul. Ar trebui să sun la Agenţie.

– Aşteaptă!

– Unde-i maşina acum? Ce face?

– Controlul valutar, vama, răspunse scurt şi tăios Leamas.

Leamas studie maşina. Lângă portiera şoferului erau doi *Vopo*[1], unul vorbea, celălalt stătea deoparte, aşteptând. Un al treilea se tot învârtea fără grabă în jurul maşinii. Se opri lângă portbagaj, apoi se întoarse la şofer. Voia cheia. Deschise portbagajul, se uită înăuntru, îl închise, dădu cheia înapoi şi făcu vreo treizeci de metri pe drumul pe care, la jumătatea distanţei dintre cele două puncte de control inamice, stătea drepţi o santinelă est-germană singuratică, o siluetă bondoacă în cizme şi cu pantaloni largi, ca nişte burlane. Cei doi stăteau unul lângă altul, vorbind stânjeniţi în lumina reflectoarelor.

Cu un gest grăbit şi neglijent, făcură semn că maşina poate pleca. Aceasta ajunse lângă cele două santinele aflate la mijlocul drumului şi se opri din nou. Santinelele se învârtiră în jurul maşinii, se îndepărtară, vorbiră iar între ele; în cele din urmă, aproape împotriva voinţei lor, o lăsară să-şi continue drumul spre sectorul vestic, peste linia de demarcaţie.

– Aşteptaţi un bărbat, domnule Leamas? întrebă americanul.

– Da, un bărbat.

Ridicându-şi gulerul hainei scurte, Leamas ieşi în vântul îngheţat de octombrie. Îi reveni în minte mulţimea de afară. Acolo, în interiorul gheretei, uitai de figurile acelea nedumerite. Oamenii se schimbă, dar expresiile lor rămân aceleaşi. Era asemenea mulţimii neajutorate care se strânge la un accident de maşină, când nimeni nu ştie cum s-a întâmplat sau dacă trebuie cumva să mişte victima. În lumina reflectoarelor se vedea ridicându-se fum sau praf, un văl mişcător, dar constant, între marginile luminii.

Leamas se îndreptă spre maşină şi i se adresă femeii:

– Unde este?

– Au venit după el şi a fugit. A luat bicicleta. De mine nu puteau şti.

– Unde s-a dus?

[1] *Vopo*, termen care vine de la *Volks Polizei*, Poliţia Populară (n.tr.)

– Aveam o cameră lângă Brandenburg, deasupra unei cârciumi. Acolo ţinea câte ceva, bani, acte. Bănuiesc că s-o fi dus acolo. O să vină pe urmă.

– În seara asta?

– A zis că vine în seara asta. Toţi ceilalţi au fost prinşi – Paul, Viereck, Ländser, Salomon. Nu are mult timp.

În tăcere, Leamas o ţintui cu privirea preţ de o clipă.

– Şi Ländser?

– Aseară.

Lângă Leamas stătea un poliţist.

– Trebuie să plecaţi de aici, le porunci acesta. E interzis să blocaţi punctul de trecere.

Leamas se întoarse pe jumătate.

– Du-te dracului, se răsti el.

Neamţul încremeni, dar femeia interveni:

– Urcă! O să ne ducem până la colţ.

Leamas urcă în maşină alături de ea şi porniră încet spre o stradă laterală.

– Nu ştiam că ai maşină, observă el.

– E a soţului meu, răspunse ea cu indiferenţă. Karl nu ţi-a pomenit niciodată despre faptul că sunt măritată, nu?

Leamas nu răspunse.

– Eu şi soţul meu lucrăm la o firmă de optică. Ne-au permis să facem afaceri. Karl nu ţi-a spus decât numele meu de fată. Nu voia să am de-a face cu... tine.

Leamas scoase o cheie din buzunar.

– Probabil că o să vrei să stai undeva, spuse cu o voce care suna apatică. Pe Albrecht-Dürer-Strasse, lângă Muzeu, e un apartament. Numărul 28A. Găseşti acolo tot ce vrei. O să-ţi telefonez când vine.

– Stau aici, cu tine.

– Nu rămân aici. Du-te la apartament! O să te sun. N-are nici un rost să aştepţi acum.

– Dar vine aici, la punctul ăsta de trecere.

Leamas o privi surprins.

– Ţi-a spus el asta?

– Da. Îl ştie pe unul dintre *Vopo*, fiul proprietarului apartamentului. Asta ar putea să-i fie de ajutor. De aceea a ales ruta asta.

– Şi ţi-a spus *ţie* lucrul ăsta?

– Are încredere în mine. Mi-a spus totul.

– Dumnezeule!

Îi dădu cheia şi se înapoie din frigul de afară în ghereta de la punctul de control. Poliţiştii mormăiau între ei când intră; tipul mai masiv îi întoarse spatele ostentativ.

– Îmi pare rău, se scuză Leamas. Îmi pare rău că am ţipat.

Deschise o servietă ponosită şi scotoci în ea până găsi ceea ce căuta: o sticlă de whisky plină pe jumătate. Tipul mai în vârstă o acceptă cu o mişcare din cap, turnă în fiecare cană până la jumătate şi apoi completă cu cafea neagră.

– Unde s-a dus americanul? întrebă Leamas.

– Cine?

– Băiatul de la CIA. Cel care era cu mine.

– Ora de culcare, replică cel mai vârstnic şi râseră toţi.

Leamas lăsă cana jos şi zise:

– Care sunt regulile voastre ca să deschideţi focul pentru a acoperi pe cineva care vine încoace? Un fugar.

– Nu putem să tragem pentru a acoperi pe cineva decât dacă *Vopo* trag spre sectorul nostru.

– Asta înseamnă că nu puteţi trage până când individul nu trece de graniţă?

Tipul mai în vârstă afirmă:

– Nu putem să deschidem foc de acoperire, domnule...

– Thomas, replică Leamas. Thomas.

Îşi strânseră mâinile, cei doi poliţişti rostindu-şi şi ei numele.

– Nu putem să tragem pentru a acoperi pe cineva. Ăsta-i adevărul. Ni se spune că asta ar însemna război.

– Prostii, ripostă poliţistul cel tânăr, căruia whisky-ul îi dădea curaj. Dacă n-ar fi fost aliaţii aici, Zidul ar fi dispărut până acum.

– Şi Berlinul la fel, mormăi tipul mai în vârstă.

– Un om al meu vine în seara asta, rosti Leamas brusc.

– Aici? La punctul ăsta de control?

– Merită din plin să-l scoatem de acolo. Oamenii lui Mundt sunt pe urmele lui.

– Mai sunt locuri pe unde se poate escalada Zidul, observă poliţistul mai tânăr.

– Nu e genul ăla. O să încerce să meargă la noroc; are acte, dacă actele mai sunt încă valabile. Are bicicletă.

În ghereta de la punctul de control nu era decât o singură lumină, o veioză cu abajur verde, dar strălucirea reflectoarelor umplea încăperea, ca o lună artificială. Se lăsase întunericul şi, odată cu el, liniştea. Vorbeau ca şi când le-ar fi fost teamă să nu fie auziţi. Leamas se duse la fereastră, aşteptând; în faţa lui, drumul, iar de-o parte şi de alta, Zidul, o privelişte murdară şi urâtă de structuri masive din beton şi de linii de sârmă ghimpată, scăldat într-o lumină galbenă chioară, semănând cu decorul de fundal al unui lagăr de concentrare. La est şi la vest de Zid se întindea partea nerefăcută a Berlinului, o lume pe jumătate în ruină, creionată bidimensional, rămăşiţă a războiului.

„Lua-o-ar naiba pe femeia aia, îşi spuse Leamas, şi pe prostul de Karl care a minţit în legătură cu ea." Minţise prin omisiune, aşa cum fac toţi agenţii din lume. Îi înveţi să înşele, să-şi acopere urmele, iar ei te înşală şi pe tine. O adusese doar o dată, după cina aia din Schürzstrasse, anul trecut. Karl tocmai dăduse marea lovitură şi Control voise să-l întâlnească. Control apărea mereu când era vorba de succese. Cinaseră împreună – Leamas, Control şi Karl. Lui Karl îi plăcea la nebunie genul ăsta de lucruri. Apăruse cu un aer de puşti de la şcoala de duminică, scrobit şi strălucitor, scoţându-şi pălăria plin de respect. Control îi strânsese mâna timp de cinci minute şi-i spusese:

–Vreau să ştii cât suntem de mulţumiţi, Karl, al naibii de mulţumiţi!

Leamas urmărise scena şi reflectase în sinea lui: „Asta o să ne coste încă vreo două sute pe an". După ce terminaseră de mâncat, Control le strânsese din nou mâinile cu putere, dăduse din cap cu înţeles şi, lăsându-i să creadă că trebuie să plece şi să-şi riste viaţa altundeva, se întorsese la maşina sa cu şofer. Pe urmă Karl râsese, şi râsese şi Leamas cu el, apoi terminaseră şampania şi încă mai râdeau de Control. După aceea se duseseră la Alter Fass, Karl insistase să meargă, şi acolo îi aştepta Elvira, o blondă de patruzeci de ani, dură ca stânca.

– Ăsta e secretul meu cel mai bine păstrat, Alec, îi mărturisise Karl, iar Leamas se înfuriase. După asta se certaseră.

– Cât ştie? Cine e? Cum ai cunoscut-o?

Karl se îmbufnase şi refuzase să răspundă. Pe urmă, situaţia se înrăutăţise. Leamas încercase să schimbe rutina, locurile de întâlnire şi parolele, dar lui Karl nu îi plăcuse. Ştia ce se ascunde în spatele acestui lucru şi nu-i plăcea.

– Dacă n-ai încredere în ea, oricum e prea târziu, replicase el, iar Leamas a înregistrat ideea şi şi-a ţinut gura.

Dar pe urmă acţionase cu prudenţă, îi spusese lui Karl mult mai puţin, se folosise de mai multe trucuri din tehnica spionajului. Şi acum ea era aici, afară, în maşină, ştiind totul, cunoscând întreaga reţea, casa conspirativă, totul; iar Leamas se jură, nu pentru prima oară, să nu se mai încreadă niciodată într-un agent.

Se îndreptă spre telefon şi formă numărul lui de acasă. Frau Martha răspunse.

– O să avem musafiri în Dürer-Strasse, o anunţă el, un bărbat şi o femeie.

– Căsătoriţi? întrebă Martha.

– Oarecum, replică Leamas, iar ea izbucni în râsul acela înfricoşător.

În timp ce punea receptorul în furcă, unul dintre poliţişti se întoarse spre el.

– *Herr* Thomas! Repede!

Leamas se îndreptă spre fereastra de observaţie.

– Un bărbat, *Herr* Thomas, şopti poliţistul mai tânăr, pe bicicletă.

Leamas luă binoclul.

Era Karl, silueta era inconfundabilă chiar şi de la distanţa aceea, înfofolit într-un impermeabil militar vechi, împingând bicicleta. „A reuşit, îşi zise Leamas, trebuie să fi reuşit, a trecut de controlul documentelor, mai are de trecut doar prin controlul valutar şi prin vamă." Leamas îl urmări pe Karl cum îşi sprijină bicicleta de balustradă, apoi cum se îndreaptă calm spre ghereta vămii. „Nu exagera", spuse el în gând. În cele din urmă, Karl ieşi, îi făcu vesel cu mâna tipului de la barieră, şi stâlpul alb cu roşu ţâşni, ridicându-se încet. Terminase, venea spre ei, reuşise. Doar cei doi *Vopo* din mijlocul drumului, linia de demarcaţie şi apoi, gata, era în zona de siguranţă.

În acel moment, Karl păru să audă un zgomot, să simtă pericolul, se uită peste umăr, începu să pedaleze cu înverşunare, aplecându-se mult peste ghidon. Mai era santinela singuratică de pe pod, care se întorsese şi-l urmărea cu privirea pe Karl. Apoi, complet pe neaşteptate, reflectoarele se aprinseră, albe şi strălucitoare, prinzându-l pe Karl în lumina lor şi ţintuindu-l ca pe un iepure în lumina farurilor. Se auzi sunetul tânguitor, ca de fierăstrău, al unei sirene şi apoi ordine strigate cu mânie. În faţa lui Leamas, cei doi poliţişti se lăsară în genunchi, scrutând împrejurimile printre sacii cu nisip care-i protejau; cu gesturi scurte şi îndemânatice, îşi puseră rapid încărcătoarele în armele automate.

Santinela est-germană trase, cu mare grijă, departe de ei, în propriul sector. Primul glonţ păru să-l arunce pe Karl înainte, al doilea să-l tragă înapoi. Într-un fel sau altul încă se mai mişca, era încă pe bicicletă, şi trecu pe lângă santinelă, care continua să tragă în el. Apoi se prăbuşi, rostogolindu-se la pământ, şi auziră foarte limpede zgomotul bicicletei care cădea. Leamas spera din tot sufletul că murise.

2

Cambridge Circus[1]

Urmări cu privirea cum pista de la Tempelhof se scufundă sub el, rămânând undeva, în urmă. Leamas nu era genul care să se piardă în reflecţii, şi nici unul înclinat spre filozofie. Ştia că e terminat – era un fapt cu care de-acum înainte era nevoit să trăiască, aşa cum trebuie să trăieşti cu ideea că ai cancer sau că eşti la închisoare. Ştia că nu există nici un fel de pregătire care să fi putut acoperi prăpastia dintre atunci şi acum. Privea eşecul aşa cum, într-o bună zi, avea să privească moartea, cu resentimentul cinic şi curajul singuraticului. Rezistase mai mult decât majoritatea; şi acum era înfrânt. Se spune că un câine trăieşte atât timp cât are dinţi; metaforic vorbind, dinţii lui Leamas fuseseră scoşi, şi Mundt fusese cel care îi scosese.

Cu zece ani în urmă, ar fi putut alege cealaltă cale – existau slujbe de funcţionar în clădirea aceea guvernamentală anonimă din Cambridge Circus, iar Leamas ar fi putut să accepte una dintre ele şi să o păstreze până la Dumnezeu ştie ce vârstă; dar Leamas nu era croit aşa. Să te aştepţi ca Leamas să părăsească activitatea operativă pentru chestiile alea teoretice tendenţioase, care ţineau de interesele ascunse şi pur egoiste

[1] Cambridge Circus, cunoscută intersecţie londoneză; în romanele sale, le Carré se referă la Serviciul Secret Britanic numindu-l *The Circus*, pentru că se presupune că sediul acestuia este în Cambridge Circus. (n.tr.)